

„meest prachtig gaaf. Intusschen nooit doozen, in scherpe tegenstelling met „*Solen siliqua*. De rugschilden van *Sepia* noemt van der Sleen, bl. 206, op de „Hollandsche kust minder algemeen. Op Ameland komen ze daarentegen veel voor.”

Wat klopt dit alles goed met wat in dit artikel over Terschelling wordt meegedeeld!

Uit deze gegevens zouden we tot het volgende kunnen besluiten: op Terschelling komen een aantal voor 't vaste land minder algemeene en zeldzame vormen geregeld (*Solen vagina*, *Solen siliqua*, *Turritella communis*, *Neptunea antiqua*, *Cyprina islandica*) of algemeen (*Cardium echinatum*, *Laevicardium norvegicum* Spreng.) voor, terwijl enkele vormen in zeer grove exemplaren optreden (*Ostrea edulis*, *Maetra corallina* var. *Atlantica* B. D. D.). Eenige van deze soorten (*Cyprina islandica*, *Solen vagina*, *Solen siliqua*, *Lutraria elliptica*, *Neptunea antiqua*) zijn op Ameland algemeen, terwijl zij op Terschelling in kleiner aantal voorkomen. Naar 't Oosten nemen enkele van deze soorten soms duidelijk in aantal aangespoelde exemplaren toe. *Lutraria elliptica*, *Solen siliqua*, *Neptunea antiqua*). De wadden hebben een eigen karakter door het geregeld voorkomen van *Mya arenaria*, *Tapes pullastra*, *Hydrobia stagnalis*, *Cardium edule* en aan de kust *Lepidochiton cinereus*, *Mytilus edulis* en de Littorinidae.

Amsterdam.

J. W. VAN DIEREN.

DE LIBELLENTREK VAN MEI 1925.

IN de derde week van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die zoo gemakkelijk te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

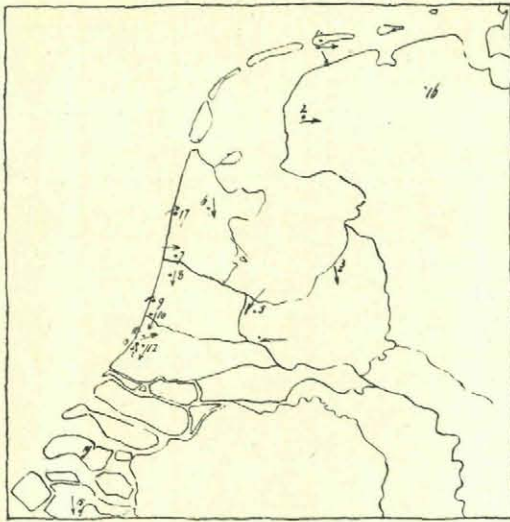
van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

IN de derde week van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die zoo gemakkelijk te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

van Mei is in ons land een groote beweging van libellen waargenomen en wel van de gewone middelsoort-groote juffer *Libellula quadrimaculata*, die te herkennen is aan de vier vlekken op de vleugels. In Bloemendaal was die trek al vrij sterk op Dinsdag 19 Mei, maar het sterkst op Woensdag den 20sten, toen den heelen voormiddag van 8 uur af tot bij twaalfen onophoudelijk troepjes libellen trokken van het Noorden naar het Zuiden. Ik kon dat waarnemen over een front

De Libellentrek van 17-19 Mei 1925.

1. Schiermonnikoog.	10. Katwijk.
2. Pingjum.	11. Wassenaar.
3. Elspeet.	12. Voorburg.
4. Bilthoven.	13. Den Haag.
5. Bussum.	14. Zierikzee.
6. Oterleek.	15. Hoedekenskerke
7. IJmuiden.	16. Zeegse.
8. Bloemendaal.	17. Egmond.
9. Noordwijk.	

grootste gedeelte, ruim drie kwartier lang, in een zwerm trekkende libellen gereden. Deze libellen vlogen van W. naar O.

Hieruit blijkt dus, dat we met verschillende zwermen libellen te maken hebben.

LEO VOLKER.

De Bilt.

Naar aanleiding van uw artikel in de „Groene” over de Libellen deel ik u mede, dat ik op 20 Mei j.l. 's middags ongeveer 3 uur honderden Libellen over onzen tuin heb zien trekken, richting Oost-West. Onze tuin is gelegen $\pm$ 500 M. noordelijk van het Met. Instituut. Om Libellen makkelijk te vangen trekke men een bruinen handschoen aan (waarschijnlijk overeenkomst met dor blad) en nadere het insect zeer voorzichtig.

H. WESSELO-FISSCHER.

Elspeet.

Met veel belangstelling las ik uw artikel over *Libellula quadrimaculata*. Daar u om waarnemingen van anderen vraagt kunt u misschien het volgende gebruiken:

Maandag 18 Mei. Zag om 9 uur, dat er libellen langs trokken — tot 12 uur — daarna geen meer — richting van Noord naar Zuid tegen Z.O. wind op.

Dinsdag 19 Mei. Om 7 uur nog geen te zien — van 9 tot 12 uur vele (hoewel niet zooveel als vorigen dag) zelfde richting, wind vrij sterk 2—3 Z.O. temp. 27° C. helder. Ik telde 80 stuks in 5 minuten over een breedte van circa 60 M. (wij telden met 2 personen, ieder de helft).

Woensdag 20 Mei. Om 8.15 nog vrij veel vliegen nu meer naar Z.O. tegen Zuiden wind, helder — 25° C., tegen 11.30 geen enkele meer. Weer minder dan vorigen dag. Ullerberg ligt vrijwel tegenover het Leuvenumsche bosch aan den grindweg Harderwijk—Leuvenum. Ook in Harderwijk kwamen zij langs in zelfde richting. Ik zag er nooit een

IJmuiden en Egmond afkomstig waren uit Engeland, maar ook is het mogelijk, dat we hier te doen hebben met een groep Noordhollanders, die eerst Westwaarts zijn getrokken en na een zwaai over de Noordzee gemaakt te hebben weer naar Holland zijn teruggekeerd. Ze zouden dan op schepen kunnen zijn waargenomen. De dieren, die op de Veluwe zijn gezien, zouden ook een reisje over de Zuiderzee gemaakt moeten hebben of misschien ook afkomstig zijn uit Schiermonnikoog, waar onze correspondent zag, dat de libellen koers zetten naar de Friesche kust. Ook is het mij gebleken, dat in de Pinksterweek nog trek van libellen is gezien, daar zou ik zeer graag meer van hooren.

JAC. P. THIJSSÉ.

Bussum.

Ook ik heb mij geïnteresseerd voor de massa's libellen, die Dinsdag 19 Mei ongeveer halftwee (namiddags) te Bussum (Gooi) van N.N.O naar Z.Z.W. vlogen.

Het merkwaardige is echter, dat mijn vader dienzelfden dag te Hoedekenskerke (Zuid-Beveland) ook een groep trekkende libellen zag, de trek heeft ruim 2 $\frac{1}{2}$ uur geduurd, begon om ongeveer 2 uur (namiddags) en was van Noord naar Zuid.

Maandag 23 Mei reed vader van Nederhorst den Berg naar Bussum en heeft het

die ging zitten. Ze kwamen aanzetten over het hooge dennenbosch van 't Roodekoper daalden dikwijls vrij laag maar vlogen bij 't huis weer over 't dak heen. Het leek mij, dat zij bij troepjes tegelijk vlogen, soms waren er betrekkelijk weinig of geen en dan weer een tiental tegelijk. De breedte van den trek moet wel zeer groot geweest zijn. Persoonlijk zag ik ze over 1 K.M. breedte.

P. TUTEIN NOLTHENIUS.

Enkhuizen.

Naar aanleiding van uw artikel over de libellen in de Groene Amsterdammer van 30 Mei kan ik u het volgende meedeelen. Op de door u gemelde dagen, voor zoover ik ze gezien heb Woensdag en Donderdag, vlogen hier in Enkhuizen ook geweldige hoeveelheden libellen door de lucht. Hoewel ik mij niet bewust was, op de 4 vlekken te moeten letten, vermoed ik, dat het dezelfde zullen geweest zijn, als de door u beschrevene. Ten noorden van de stad vlogen ze Noord-Zuid, aan de oostrand (langs de zee), eveneens, het maakte den indruk, alsof ze in hun vlucht boven het water terecht kwamen, maar daardoor werden afgeschrikt en zoo dicht mogelijk bij het land bleven, waarbij de zeemuur telkens als rustplaats werd gebruikt. Ik heb hooren beweren, dat ze van Stavoren kwamen, maar dat ze van over zee kwamen, heb ik niet kunnen waarnemen. In een laantje in de stad vlogen ze West-Oost, maar dat kan, dunkt me, een afwijking zijn onder den invloed van huizen en boomen. Verder heb ik er *in* de stad weinig op gelet.

G. A. BOLKESTEIN.

Egmond.

Wij merkten 18 Mei, ongeveer 10 uur, voor 't eerst *eenige* libellen op, die met tusschenpoozen van *eenige* tellen voortdurend voorbij de ramen onzer veranda (die op de eerste verdieping ligt) gevolgd werden door steeds nieuwe exemplaren. In 't begin zóó, dat ze te tellen waren. Het vermaakte ons, dat ze allen *dezelfde* richting namen, zelfs over *dezelfde* boomen. Ze vlogen allen naar het midden van den tuin naar een acacia, om zich vandaar weer te verheffen om over hooge boomen weg te vliegen. Ongeveer van 1 tot half 3 was de zwerm het dichtst en kon men van een meer aangesloten rij spreken. Om 5 uur ongeveer kwamen vele even uitrusten, om daarna weer in dezelfde richting te vertrekken. De richting was Noord-West naar Zuid-Oost. Onze tuin, die een vierkant vormt met zijn Westzijde naar zee, werd vanaf z'n meest N.-W. hoek het ingangspunt en verlaten op zijn meest Z.O. hoek. De trek werd drie dagen door ons waargenomen, maar 18 Mei is wel de grootste trekdag geweest. De ervaring, die u hadt, maakten wij ook mee. Menschen die er middenin waren, zagen de fraaie dieren niet, voordat wij er hun opmerkzaam op maakten. Ik vertelde mijn jongen van een anderen libellentrek, die wij voor den oorlog meemaakten. Gedurende vele uren trokken de dieren in dicht aaneengesloten rijen langs ons huis van West naar Oost, kwamen toen dus uit zee. Datum en jaar kan ik me niet herinneren, wel dat het een Zondag was. Mij dunkt evenwel, dat de vleugels dier libellen blauwer waren dan van deze dieren. Onder het rusten der diertjes meende ik dat te zien. Geen enkel dood exemplaar hebben wij op een speurtocht door haag en boomen kunnen vinden. Mij is meegedeeld, dat Zondag 17 Mei op het strand vele 4-vleugelige insecten uit zee kwamen vliegen, die volgens de beschrijving te klein voor libellen waren. Wat dan wel?

H. J. SCHIPPER-VAN HALL.

Den Haag.

Naar aanleiding van uwe bijdrage „Libellentrek” in de Groene Amsterdammer, meen ik goed te doen, u mede te deelen, dat ik op 19 of 20 Mei, 's middags omstreeks 12 uur, in den Haag een groot aantal libellen heb gezien; rijdende met de tram van het Kanton-gerecht naar het station H. IJ. S.-M. zag ik er massa's in troepjes van 10 à 20 exemplaren en ook vele alleenvliegende, in de Boekhorststraat, Koningstraat, op het Oranjeplein, Van Limburg Stirumstraat en Stationsweg; hier en daar lagen er dood op straat.

Vele kinderen — de scholen gingen juist uit — maakten er jacht op; ze vlogen zeer laag, er vlogen er tegen de ruiten van de tram.

Het maakte op mij zoo den indruk, of de dieren verdwaald waren; het zal zeker wel een zeldzaam gebeuren zijn, deze dieren in zoo groote getale midden in de stad aan te treffen.

J. A. BIJLING.

Katwijk.

In verband met uw artikeltje in de Groene, wil ik u even laten weten, dat ook wij hier in Katwijk (terrein Zeehospitium) den libellen-trek opmerkten. 't Sterkst was m.i. de beweging Maandag 18 Mei, tusschen 3 en 5 uur 's middags. Zondag was ik niet in Katwijk en Dinsdag in de morgenuren trokken ze nog wel, maar niet meer in zoo groot aantal. Het was zeker de in de Groene geteekende trekjuffer; de patientjes van 't Zeehospitium stelden hevig belang in 't verschijnsel en hebben er verscheidene gevangen. Ik beschouwde de zaak nogal laconiek, omdat we verleden jaar met de plotselinge hitte in Mei een dergelijke massa gewone „glazenmakers” te zien kregen.

De trek ging Zuidwaarts (het Hospitium ligt op de buitenste duinenrij). Had ik geweten, dat 't de entomologen interesseerde, dan had ik gemakkelijk meer bijzonderheden kunnen verzamelen. Maar de berichten van plaatsen tusschen Pingjum en Bloemendaal zijn in dit geval toch 't belangrijkste.

P. H. JANSEN.

Makkum.

Aangaande den libellentrek nog eenige ervaringen te Makkum opgedaan. Voor 4 jaar was de trek hier, volgens zeggen, niet minder erg. Thans zag men vooral op den dijk duizenden exemplaren die alle trokken in O.Z.O. richting. Ze schenen uit zee te komen, ofschoon men ze op 't water niet kon zien. Men beweert hier, dat ze van de onmiddellijk aan de kust liggende „Waarden” komen, maar vermoedelijk is zulks niet waar. Bij 't zwemmen te Houw, een uur meer Noordwaarts, zag ik, dat de zeepalen aan den zeekant *propvol* zaten; zulks moet eveneens het geval zijn geweest met de naar zee gekeerde zijde van den *toren* van *Cornwerd*, waarbij men den indruk kreeg van „uitrusters” na langen tocht.” Tegen Houw ontbreken de *waarden*. In geringere mate heeft men hier telkenjare zoo'n libellenregentje. Met 't oog op de kippen is men er hier bang voor, omdat deze ze met huid en haar schijnen op te peuzelen, ziek worden en sterven. Wel schijnt 't verschijnsel samen te hangen met Oostenwind, waarbij de *Waarden* hier steeds droog blijven, wat volgens de bevolking hier gunstig zou werken op 't uitkomen der larven.

J. PIEKÉ.

Noordwijk.

Naar aanleiding van uw stuk in de Groene Amsterdammer over den *libellen-trek* meld ik u het volgende, dat u wellicht interesseeren zal:

Zondagmiddag 17 Mei was ik te Noordwijk aan Zee bij het Casino (duinkom). Om plm. 4.30 uur kwamen er vele troepen libellen (welke soort is mij onbekend) overtrekken, van W. Z. W. naar O. N. O. Men kon gedacht hebben dat ze uit zee kwamen, of misschien *langs* de zee getrokken hadden. Terzelfdertijd kwam een onweersbui, bij drukkend weer, uit dezelfde richting. Het maakte den indruk, alsof ze door de naderende bui werden verontrust, en vóór den lichten wind vluchtten.

Maandag 18 Mei nam ik dit verschijnsel, onder gelijke weersomstandigheden, te Leiden waar. Vóór de opkomende buien waren er geen libellen te bekennen.

G. VAN ITALIE.

Noordwijk.

Naar aanleiding van uwe jongste bijdrage in het Groene Weekblad over „Libellen-trek” wil ik u mededeelen, dat een *zéér* groote overtrekkende zwerm juffers ons verraste in Noordwijk aan Zee op de banen der Noordwijksche Sportvereniging. Het verschijnsel was zeer opvallend. Ik kan me niet zeker meer herinneren, of de datum 16 of 17 Mei was, ik meen 16 Mei.

S. C. ALBERDINGK THIJM-VAN DER MEULEN.

Oterleek.

Naar aanleiding van uw stuk in de Groene van 30 Mei 1925 over libellen-trek, kan ik u mededeelen, dat bedoelde trek door mij is waargenomen op 20 Mei, 's morgens tusschen 10 en 11 uur, aan den Molenweg bij Oterleek. De richting van den trek was Noord-Zuid. Misschien, dat u aan deze waarneming in verband met andere berichten wat kunt hebben.

J. A. TE WINKEL.

Schiermonnikoog.

Hedenmorgen, terwijl ik op de secretarie zat te werken, werd mijn oog getroffen door een groote hoeveelheid libellen, duizenden, in Friesland bekend onder den naam van Paarde- of wratienbijters, welke zich omstreeks 10 tot ongeveer 11 uur, door het dorp bewogen in oostelijke richting.

Eerder op den dag en ook later werden die dieren niet opgemerkt. Niet alleen was dit dezen dag het geval maar ook gisteren en eergisteren. Ook in de duinen waren deze dieren in groote menigte aanwezig, terwijl zij op het vlakke land tevergeefs werden gezocht.

Op zichzelf trekken deze dieren de aandacht, aangezien zij niet vaak worden waargenomen. Maar te merkwaardiger worden zij, waar zij zich slechts op geregelde uren van den dag vertoonen, en dan nog slechts in het dorp en in de duinen. Ook is opmerkelijk dat vliegen in oostelijke richting, terwijl toch deze dieren zich op het westelijk gedeelte van het eiland bevinden, en in het oostelijke niet gezien worden, althans niet in het veld.

J. HOEKSTRA.

Schiermonnikoog.

In antwoord op Uwe Zondag j.l. door mij ontvangen briefkaart, kan ik U nog het volgende mede deelen.

De Libellen, hebben zich tot Woensdag 20 Mei j.l. opgehouden in de duinen, en begonnen zich op dien datum te bewegen over het vlakke veld.

Er woei dien dag een zoele zuidenwind. Vooral omstreeks 5 uur in den namiddag, was de menigte die zich in zuidelijke richting bewoog, om over de wadden naar de Groningsche of Friesche kust te vliegen, ontzaggelijk.

Deze groote exodus duurde evenwel niet langer dan 10 à 20 minuten. Even daarna stak een stevige bries uit zee op, en zijn de Libellen sedert niet meer gezien; er waren dus geen achterblijvers. Wel zag ik Zondag l.l. er eenige, doch dezen kunnen m.i. niet als achterblijvers beschouwd worden, aangezien die enkelingen eigenlijk den geheelen zomer wel gezien worden.

J. HOEKSTRA.

Voorburg.

Met het oog op uw schrijven „Libellentrek” in de Groene Amsterdammer van gisteren, dat U wel meer berichten zoudt wenschen te ontvangen over den libellentrek, deel ik U mede, dat Dinsdagmorgen de trek hier voorbijkwam uit de richting N.O. ten N. naar Z.W. ten Z.

Wij merkten hier op, dat ze op 12 M. hoogte boven den grond vlogen en goed hun oogen gebruikten, want de rook uit den fabriekschoorsteen werd door hen vermeden door er over of onderdoor te gaan. 's Middags hadden wij een zware donderbui, (toen vlogen ze nog) die gevolgd werd door een zwaren hagel van zware stukken ijs 3 à 4 cM. middellijn. Er zullen heel wat libellen hun leven hebben moeten laten. Alleen in onzen tuin vonden wij 5 gedooide vogels, waaronder 1 lijster. Dus hoe zal het met de teere libellen gegaan zijn. Het was voor ondergeteekende, die meermalen de groote sprinkhaanzwermen in Afrika gezien heeft een zeer verspreide trek. Meestal vlogen zij 1 à 3 M. uit elkaar.

J. BLEULAND v. OORDT.

Vollenhove.

Maandag 18 Mei ging ik in verband met mijn werkzaamheden per fiets van Zwolle naar Vollenhove, met gunstigen wind. De windrichting was waarschijnlijk Z.O. ten O.-N.W. t. W. In een hotel in Vollenhove aangekomen, vertelde één der bezoekers mij, dat er den vorigen dag, dus 17 Mei, heel veel „paardjes” boven den dijk (V-Blozk.) hadden gevlogen. Toen ik 's morgens aan de Zuiderzeekust met mijn werk bezig was, maakte één mijner arbeiders mij opmerkzaam op de talrijke „paardjes” die er rondvlogen. Deze „paardjes” bleken me toen libellen te zijn.

Een bepaalde vliegrichting heb ik niet kunnen waarnemen, of tenminste heb ik niet waargenomen. Hopende dat bovenstaande mededeelingen voor uw doel eenigszins van belang zijn.

M. H. GEERTS.

Wassenaar.

Ter voldoening aan Uw verzoek in „De Groene” van 30 Mei, bericht ik U op 20 Mei een Libellentrek te hebben waargenomen tusschen *den Deylen* 't buiten *Zuidwijk* te *Wassenaar*.

Gedurende den tramrit tikten de libellen onophoudelijk tegen de ruiten van den wagen en zag ik voortdurend een stroom libellen in de zon schitteren. Trekrichting W.-O. wellicht ook Z.W.-N.O., doch door de snelle beweging van de tram niet goed vast te stellen. Tijd van waarneming 1.15. Bij 't stilstaan van de tram bij de halte Remise (*Zuidwijk*) nam ik geen libellen meer waar.

G. A. v. KLINKENBERG.

IJmuiden.

In verband met Uw jongste artikel in „de Groene” deel ik U mede, den libellentrek ook te hebben gezien, ongeveer 6 uur n.m. Zij vlogen in Oostelijke richting. Ons werk ligt in de Breesaap d.i. noordelijk van IJmuiden.

Ir. F. VAN BERCKEL.

Zeegse.

Naar aanleiding van Uw artikel over libellentrek:

Op Hemelvaartsdag, 21 Mei j.l. was in het dennebosch bij dit huisje (*Zeegse* ligt $\pm$ 3 K.M. ten Z. van Zuidlaren) een verwonderlijk groot aantal libellen. Geen bepaalde *trek* was waar te nemen. Maar overal vlogen ze om de boomen en zaten er in. Daar we alleen maar op dien eenen dag hier waren, kan ik over de andere geen inlichtingen geven.

Zuster P. W. BROUWER.

Zierikzee.

Zoo juist las ik uw artikel over den libellentrek in de Groene. U zult het wel aardig vinden te hooren, dat hij me hier was opgevallen Dinsdagmiddag om half drie ongeveer. Toen was het zoo, dat het een geregelde zwerm was. Iets later werden het meer troepjes. Half vier was alles voorbij. Ik hoorde dat een oude heer hier in de stad nog maar eens zoo'n grooten trek gezien had. Ze vlogen hier tot boven de iepen, dus op $\pm$ 10 à 12 M. Het is wel toevallig, dat de datum overeenkomt, ofschoon het me onmogelijk lijkt, dat het dezelfde zwerm zou geweest zijn. Ik hoop, dat U iets aan mijn schrijven zult hebben.

C. PIETERS HONIG.

Zierikzee.

Naar aanleiding van Uw in de Groene Amsterdamer van 30 Mei voorkomend artikeltje over Libellentrek wil ik U even het volgende meedeelen. Op den 19en Mei '25 noteerde ik: „Tegen half drie, tijdens een onweersbui, groote libellentrek in de richting West-Oost.” Hoe lang de trek al geduurd had voor ik hem bij het optrekken der jalouzieën ontwaarde, kan ik niet zeggen; maar na het onweder, dat een tijdje met hevigen regen gepaard ging, was het verschijnsel vrijwel afgelopen en ook den volgenden dag heb ik er niets meer van bemerkt. In ieder geval moeten het duizenden libellen zijn geweest, waaronder ik geen andere herkende dan *Libellula quadrimaculata*. Zij vlogen laag, het was of ze uit den tuin van een mijner bureu te voorschijn kwamen; geheel in overeenstemming met Uw beschrijving, niet in één dichten drom, maar telkens in groepen van een twintig. Dat ze ook hier te Zierikzee in de richting W.-O. trokken, lijkt me wel wat weg te nemen van de waarde van Uw antwoord op vraag 2, als zouden ze ergens uit de buurt van het Alkmaarder meer komen; daar het toch wel waarschijnlijk is, dat onze waarnemingen betrekking hebben op denzelfden trek.

Dit is de derde keer, dat ik iets dergelijks bijgewoond heb. Ik vind nog een notitie van 2 Juni 1911, bij gelegenheid van een reisje (onvrijwillig helaas, sollicitatie! naar Friesland. Ik neem maar letterlijk over: „Naar Sneek. Bij Stavoren honderden van watermimfen, meerendeels *Lib. quadrimaculata*. Tot Warns toe zie ik ze in grooten getale langs den trein. Op de terugreis vliegen ze vrij ver met de boot zeewaarts.”

Van mijn derde waarneming schijn ik niets opgeteekend te hebben. Waarschijnlijk is het in Mei of Juni 1914 geweest. Toen trof ik de dieren, behalve rondvliegend, ook in dichte trossen rustend aan, in het lage geboomte van 't Zierikzeesche plantsoen. Met zekerheid weet ik nog, dat er toen twee soorten waren. L. quadr. weer en — naar ik me meen te herinneren — *L. depressa*, schoon ik deze soort in Oudemans niet onder de trekkers vermeld vind.

A. J. v. D. MOLEN.